

DYREKCJA GENERALNA DS. POLITYK WEWNĘTRZNYCH UNII

**DEPARTAMENT POLITYCZNY B: POLITYKA STRUKTURALNA
I POLITYKA SPÓJNOŚCI**

RYBOŁÓWSTWO

POŁOWY GARNELI W MORZU PÓŁNOCNYM

STRESZCZENIE

Niniejszy dokument został przygotowany na wniosek Komisji Rybołówstwa Parlamentu Europejskiego.

AUTORZY

A.N.D. International (Dominique AVIAT, Cecile DIAMANTIS)
Johann Heinrich von Thünen-Institut (Thomas NEUDECKER, Jörg BERKENHAGEN, Milan MÜLLER)

URZĘDNIK PROWADZĄCY

Jesús IBORRA MARTÍN
Departament Tematyczny: Polityka Strukturalna i Polityka Spójności
Parlament Europejski
E-mail: ipoldepb@europarl.europa.eu

ASYSTENT REDAKCYJNY:

Virginija KELMELYTE

WERSJE JĘZYKOWE

Oryginał: EN
Tłumaczenia: DE, ES, FR, IT, PT
Streszczenie: BG, CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, SV.

O WYDAWCY

Aby skontaktować się z Departamentem Tematycznym lub zamówić jego comiesięczny biuletyn, należy pisać na adres:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Dokument ukończono w lutym 2011 r.
Bruksela, © Parlament Europejski, 2011 r.

Niniejszy dokument jest dostępny w Internecie na stronie:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

UWAGA

Opinie wyrażone w niniejszym dokumencie pochodzą od autorów i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Parlamentu Europejskiego.

Powielanie i tłumaczenie niniejszego dokumentu dla celów niekomercyjnych jest dozwolone pod warunkiem wskazania źródła oraz uprzedniego powiadomienia wydawcy i przesłania mu kopii.

DYREKCJA GENERALNA DS. POLITYK WEWNĘTRZNYCH UNII
DEPARTAMENT POLITYCZNY B: POLITYKA STRUKTURALNA
I POLITYKA SPÓJNOŚCI

RYBOŁÓWSTWO

POŁOWY GARNELI W MORZU PÓŁNOCNYM

STRESZCZENIE

Streszczenie

Celem niniejszego opracowania jest wyjaśnienie posłom do Parlamentu Europejskiego i członkom Komisji Rybołówstwa sytuacji związanej z połowami garneli (*Crangon crangon*) w Morzu Północnym i rynkami garneli w Holandii, Niemczech i Danii.

Niniejsze opracowanie ma charakter informacyjny. W niniejszym opracowaniu omówiono kwestie związane z produkcją (gospodarcze i społeczne znaczenie produkcji, dochodowość flot, oddziaływanie na środowisko) i sprzedażą (organizacja przemysłu, rola najważniejszych hurtowników i przetwórców, ceny i marże w sektorze) oraz opisano stosowanie wspólnej organizacji rynków garneli.

STRESZCZENIE

Kontekst

Sektorowi połowów garneli należy poświęcić obecnie szczególną uwagę z co najmniej czterech powodów, do których zalicza się:

- gospodarcze i społeczne znaczenie sektora: w trzech państwach członkowskich (Holandia, Niemcy, Dania), które wytwarzają 95% łącznej produkcji garneli w Morzu Północnym, sektor rybołówstwa ma istotne znaczenie gospodarcze i społeczne (biorąc pod uwagę ponad 500 statków rybackich);
Połowy garneli mają długą tradycję oraz znaczną wartość gospodarczą w sektorze rybołówstwa w wymienionych krajach; ponadto odgrywają one ważną rolę w kontekście turystyki i tożsamości regionów, o których mowa.
- debatę społeczną i ekologiczną: organizacje ekologiczne, takie jak WWF czy Fundacja Morza Północnego, zaklasyfikowały garnelę do zielonej kolumny swojego przewodnika kupna ryb (część przedstawiająca ocenę stanu stada), twierdząc, że gatunek ten nie jest zagrożony i że jest on stosunkowo niewrażliwy na działalność połowową; niemniej jednak te organizacje pozarządowe wyrażają obawy w związku z przyłowem (w szczególności młodych płastugokształtnych) oraz zniszczeniami dna morza spowodowanymi stosowaniem włoków rozprzowych.
- trwającą reformę WPRyb i wspólnej organizacji rynków: wspólna organizacja rynków produktów rybołówstwa oferuje kilka narzędzi (organizacje producentów, organizacje międzybranżowe, mechanizmy interwencji, ceny orientacyjne, system handlu), z których korzystają strony zainteresowane; wykorzystanie niektórych z tych instrumentów okazało się mało skuteczne bądź nieskuteczne;
- holenderski Urząd Konkurencji (NMa) stwierdził, że umowy dotyczące kwot połowowych i minimalnych cen garneli oraz umowy dotyczące wykluczenia nowych przedsiębiorstw handlowych nie wchodzą w zakres rozporządzenia w sprawie wspólnej organizacji rynków oraz naruszają art. 81 Traktatu WE i sekcję 6 ustawy o konkurencji. NMa nałożył grzywny na statki łowiące poprzez zasysanie wody z użyciem pomp w trzech państwach członkowskich i na hurtowników. Sprawa ta nie została jeszcze ostatecznie rozstrzygnięta.

Cel

Celem niniejszego opracowania jest wyjaśnienie posłom do Parlamentu Europejskiego i członkom Komisji Rybołówstwa sytuacji związanej z połowami garneli (*Crangon crangon*) w Morzu Północnym i rynkami garneli w Holandii, Niemczech i Danii.

Niniejsze opracowanie ma charakter informacyjny, jest dokumentem przeznaczonym dla posłów i składa się z dwóch części.

W pierwszej części opisano sektor rybołówstwa, a zwłaszcza:

- rozwój produkcji garneli w poszczególnych krajach,
- gospodarcze i społeczne znaczenie rybołówstwa w poszczególnych krajach,
- wydajność gospodarczą flot rybackich (w szczególności flot włoków rozprzowych),
- wpływ stosowania dennych włoków rozprzowych na środowisko Morza Północnego,
- zarządzanie połowami garneli.

W drugiej części opisano natomiast rynki i stosowanie wspólnej organizacji rynków garneli, w tym:

- ceny i środki interwencyjne,
- możliwy wpływ autonomicznego zawieszenia opłat taryfowych na inne gatunki krewetek (*Pandalus borealis*),
- organizacje producentów,
- rozszerzenie zasad,
- możliwości powołania organizacji międzybranżowej.

W drugiej części opisano również organizację przemysłu i procedury wszczęte przez NMa. Przedstawiono ponadto informacje na temat statusu i perspektyw certyfikacji MSC dla sektora połowów garneli.

Ustalenia

Trzy państwa członkowskie, o których jest mowa w niniejszym opracowaniu, stanowią 95% łącznej produkcji europejskiej. Holandia jest największym producentem (47% łącznej produkcji UE), na drugim miejscu plasują się Niemcy (38%), a na trzecim Dania (9%).

Holandia dysponuje najpotężniejszymi statkami, na których odbywają się głównie połowy ciągłe, co daje najwyższe średnie wyładunki na statek (105 t w 2010 r.). Dania dysponuje flotą, której wysoka efektywność wynika ze stosowania najnowocześniejszych statków i skutecznych programów połowowych. Flota niemiecka składa się natomiast z wielu mniejszych i starszych statków i prowadzi połowy w głównej mierze sezonowe, w tym bardzo niewielki odsetek połowów zimowych.

Garnela jest jednym spośród pięciu najczęściej poławianych gatunków (pod względem wartości) przez flotę holenderską i niemiecką. Holenderskie i niemieckie trawlery poławiające włokiem rozprzowym w kategorii długości od 12 do 24 m praktycznie w całości są uzależnione od dochodów z połowów garneli, podczas gdy duńskie trawlery poławiające włokiem rozprzowym również specjalizują się w połowach garneli, lecz częściowo prowadzą też połowy płastugokształtnych i mogą również prowadzić połowy dobijaka.

Holenderskie i niemieckie statki prowadzą połowy wzdłuż całej linii brzegowej, co jest istotne z punktu widzenia turystyki, gdyż tworzy malowniczą scenierię portową.

Biorąc pod uwagę obecną konfigurację floty (500 statków), połowy krewetek nie mogą przynosić zysku, jeśli wyjściowa cena sprzedaży krewetek jest niższa od 2,75 €/kg (przy założeniu, że cena oleju napędowego wynosi 0,60 €/kg). W przypadku zmniejszenia floty do 375 statków próg rentowności sprzedaży krewetek wyniósłby 2,31 €/kg.

Obecne zasoby są bardzo duże i nie wykazują żadnych oznak przełowienia.

W ramach procesu certyfikacji MSC w trzech państwach członkowskich opracowano plany zarządzania. Plany te nie zostały jeszcze zrealizowane i prawdopodobnie zostaną jeszcze zmodyfikowane.

Rynek UE w ponad 80% jest kontrolowany przez przedsiębiorstwa holenderskie, HEIPLOEG i KLAAS PUUL, które rocznie kupują około 30 000 t garneli. Przetwórstwo garneli wydaje się przynosić zyski.

Garnele są czyszczone w Maroku – proces czyszczenia wraz transportem trwa 14 dni. Znaczne zastosowanie konserwantów (kwasu benzoesowego i sorbinowego) wydłuża cykl życia produktów.

Głównym rynkiem konsumenckim jest rynek belgijski (ponad połowa całego unijnego rynku garneli), drugim co do wielkości rynkiem konsumenckim jest rynek holenderski, zaś trzecim rynek niemiecki. Ponad 90% rynku stanowią krewetki obrane. Głównym rynkiem sprzedaży krewetek nieobranych jest rynek francuski, zaś drugim co do wielkości rynek belgijski.

Wnioski

Na przestrzeni ostatnich miesięcy **sytuacja na rynku garneli uległa wyraźnemu pogorszeniu**. Niskie ceny przetargowe ryb (soli, gładzicy, dorsza, storni itd.) zmusiły rybaków do przestawienia się na połowy krewetek, co doprowadziło do nadmiernej produkcji garneli i spadku cen; oznacza to, że rybacy, którzy mają pozwolenie na połów zarówno krewetek, jak i ryb mają większą zdolność połowową. Niektóre wydarzenia z 2010 r. (blokady zakładów przetwórstwa) pokazały, że rybacy są zaniepokojeni potęgą przetwórców. Zastosowanie narzędzi wspólnej organizacji rynków nie powstrzymało pogorszenia się sytuacji. Ceny płacone rybakom na początku 2011 r. sprawiają, że **większość statków połowiących krewetki staje się nierentowna**.

Nadmierna produkcja wywiera również negatywny wpływ na jakość produktu końcowego: duże ilości garneli są zamrażane, a następnie rozmrażane i łączone ze świeżymi krewetkami.

Zastosowanie wspólnej organizacji rynków tylko w niewielkim stopniu wpływa na rynek garneli.

Określona polityka cenowa (cena orientacyjna, cena wycofania) nie powstrzymała silnego spadku cen na przełomie 2010 i 2011 r.

Organizacje producentów prowadzących połowy garneli rzadko stosują wycofanie; takie narzędzie stosują praktycznie wyłącznie duńskie organizacje producentów. W 2009 r. 0,66% wyładunków na szczeblu UE odbywało się przez wycofanie.

Rozporządzenia otwierające i ustalające zarządzanie wspólnotowymi kontyngentami taryfowymi na krewetki północne (20 000 t/rocznie na poziomie 0%) w żaden sposób nie wpływają na sektor garneli, ponieważ segmenty rynku dla krewetek z gatunku *pandalus* i *crangon* są od siebie stosunkowo niezależne.

Wskaźnik zrzeszania się rybaków prowadzących połowy garneli w organizacjach jest dość wysoki (88% na szczeblu UE), lecz różnice zdań pomiędzy organizacjami producentów (w Niemczech i Holandii) oraz lęk przed NMa znacznie ograniczają działania tych organizacji.

Jeśli chodzi o sprzedaż detaliczną, ceny za małe opakowania garneli sprawiają, że **działalność przetwórców i detalistów jest rentowna**. W przypadku największych zakładów przetwórstwa przetwórstwo garneli stanowi od około 25 do 30% ich całej działalności, która obejmuje poza tym głównie przetwórstwo krewetek tropikalnych, przy czym garnela jest dla nich produktem, który oferuje większe możliwości marżowe.

Stan zasobów garneli jest dobry, co potwierdzają organizacje pozarządowe, które krytykują głównie przyłowy i takie techniki połowów, które dotyczą dna. Poziom połowów w ostatnich latach (około 35 000 t) nie spowodował zagrożenia zasobów.

Do głównych rozwiązań rozważanych przez organizacje rybaków w celu wyjścia z kryzysu gospodarczego zalicza się certyfikację MSC, TAC i system kwotowy.

W trzech państwach członkowskich, o których jest mowa w niniejszym opracowaniu, sporządzane są plany zarządzania, ale ponieważ wszyscy rybacy, a przynajmniej większość z nich powinna stosować podobne systemy, produkty dostępne na rynku nie będą zróżnicowane, w związku z czym wzrost cen związany z umieszczeniem etykiet jest wątpliwy. Niemniej jednak etykietowanie powinno zagwarantować w perspektywie długoterminowej dostęp do rynku, ponieważ główni detaliści w perspektywie krótkoterminowej/średnioterminowej zamierzają skreślić z wykazu produkty rybołówstwa, które nie są opatrzone etykietą MSC. W Holandii warunkiem przedłużenia ważności pozwoleń na połowy krewetek, za które odpowiada ministerstwo, będzie posiadanie certyfikatu MSC.

Złowienie takich samych ilości krewetek przez flotę zmniejszoną o 25% nie powinno być trudne.

Zalecenia

Poziomy odrzutów garneli można zmniejszyć za pomocą różnych metod, takich jak:

- Dostosowanie wielkości oczek do wymiarów garneli zgodnych z wymogami rynkowymi, tj. oczka powinny być znacznie szersze niż prawnie akceptowalne 16 mm, ewentualnie 22–24 mm.
- Zastąpienie tradycyjnych oczek rombowych oczkami kwadratowymi w worku włoka.
Oczka kwadratowe zmniejszają przyłów niewielkich rozmiarów ryb okrągłych (babki, dorszowatych, stynki itd.), a także mogą przyczynić się do zmniejszenia połowów niewielkich soli, które mają trudności z przedostaniem się przez oczka rombowe.
- Stosowanie przede wszystkim (w mniejszym zakresie lub bez wyjątków) siatek welonowych.
- Zwiększenie przeżywalności odrzutów.
- Unikanie płytkich wód (np. 0–3 m).
- Ograniczenie działalności połowowej w okresie od czerwca do sierpnia.

Kwestia całkowitego dopuszczalnego połowu (TAC) jest omawiana przez rybaków i organizacje producentów; przedmiotową **debatę należy również pogłębić**. Przede wszystkim zalecamy szczegółową analizę skutków społecznych i gospodarczych.

Trudności gospodarcze, z jakimi boryka się sektor rybołówstwa, wiążą się z poziomem cen płaconych rybakom, który w rezultacie hamuje rentowność połowów krewetek, oraz wielkością floty, którą uznaje się za zbyt dużą, zwłaszcza w Holandii, gdzie większość obszarów połowowych musi być zgodna z zasadami funkcjonowania sieci Natura 2000. Poprzez **zmniejszenie floty o 25%** wyjściowa cena sprzedaży, niezbędna dla osiągnięcia poziomu rentowności połowów, byłaby o 43 eurocentów niższa.

Cały czas możliwa jest poprawa jakości połowów krewetek (higiena na pokładzie, optymalizacja czasu gotowania, stosowanie tłuszczu spożywczego itd.); główny zakład przetwórstwa wprowadził już system płatności uzależnionych od jakości (przewidujący dopłatę w wysokości 0,50 €/kg za najlepszą jakość). Dobrym sposobem na zabezpieczenie lepszych cen jest również **opracowanie prostego kodeksu postępowania dla rybaków**.

Trwające procesy certyfikacji MSC powinny zostać zakończone w roku 2011 lub na początku roku 2012 i powinny zapewnić ochronę dalszych podmiotów działających w sektorze rybołówstwa.